

Lipka

Výroční zpráva

2018

OBSAH

1 SEZNAMTE SE S LIPKOU	3	6 VYSOKOŠKOLSKÁ VÝUKA	17
O Lipce	3	Vyučované předměty	17
Pět pracovišť Lipky	4	7 PROJEKTY LIPKY	19
2 VÝUKOVÉ PROGRAMY LIPKY	6	Přehled projektů	19
3 VOLNÝ ČAS	8	O projektech	20
Kroužky a kluby pro děti i dospělé	8	8 EDIČNÍ CENTRUM LIPKY	29
Zájmové kluby a víkendové výpravy	8	Přehled vydaných materiálů	29
Tábory	10	9 EKOPUBLIKA	31
4 AKCE PRO VEŘEJNOST	13	10 ZAHRADY LIPKY	32
5 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH, PŘEDEVŠÍM PEDAGOGŮ	14	11 FINANCOVÁNÍ A HOSPODAŘENÍ	33
Vzdělávání nepedagogů	16	12 PŘEHLED ZAMĚSTNANCŮ	35

Milí příznivci Lipky,

jsme potěšeni, že Vás zajímá, jak proběhl rok 2018 na Lipce.

Byl jako vždy pestrý a plný vzdělávací práce. S narůstajícími problémy životního prostředí narůstá poptávka po informacích a námětech, jak pomoci naší planetě, aby byla dobrým místem pro život dalších generací.

Rádi bychom našli účinná řešení aktuální situace, ale složité problémy nikdy nelze vyřešit jednoduchými opatřeními. Čím dál častěji se obracíme na vědce a kolegy z mnoha environmentálních institucí, abychom byli co nejpoctivějšími vzdělavateli a rádci.

Každý rok nás navštíví několik desítek tisíc dětí, žáků, pedagogů, aktivních občanů, odborníků a náhodných kolemjdoucích. Chceme být pro všechny útočištěm, které poskytne potřebné informace a inspiraci. Věřím, že se nám to daří, protože zájem o Lipku je stále velký.

Rok 2018 byl pro nás i rokem velkých ztrát. Opustily nás dvě jedinečné, pracovitě a úžasné osobnosti – Janička Prokešová a Kačka Vítková. Odešlo s nimi kus lipkové radosti a pohody. Nikdy nepřestaneme vzpomínat na jejich úsměvy a schopnost přinášet radost a pohodu.

Děkujeme Vám, že se o nás zajímáte, že na Lipku chodíte, že s námi spolupracujete. Bez Vás by naše práce neměla smysl. Rádi Vám budeme i nadále službou, která Vám, Vaším dětem, žákům i kamarádům pomáhá porozumět environmentálním problémům našeho domova i celé planety a také je řešit.

Hana Korvasová, ředitelka Lipky

SEZNAMTE SE S LIPKOU

O LIPCE

Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání je jednou z největších a nejstarších organizací v České republice věnujících se environmentální výchově dětí i dospělých. Jejich výukových programů se za rok zúčastní bezmála 25 000 žáků, někteří přijdou na půl dne, jiní zde stráví celý týden nebo vyjedou s lipkovými pedagogy na školu v přírodě. Během odpolední se pracoviště Lipky plní dětmi navštěvujícími volnočasové kroužky a kluby. O prázdninách a ve dnech volna pořádá také celou řadu příměstských i pobytových táborů. Zejména rodiny s dětmi mají ve velké oblibě víkendové akce pro veřejnost, tematicky většinou navázané na tradiční svátky, roční období nebo důležité dny pro přírodu. Lipka se věnuje také učitelům – nabízí jim spoustu vzdělávacích seminářů, exkurzí a dalších akcí.

Lipka spolupracuje s řadou škol a univerzit nejen v Jihomoravském kraji. Má statut fakultního zařízení Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Je příspěvkovou organizací Jihomoravského kraje a členským střediskem celostátní Sítě středisek ekologické výchovy Pavučina. V rámci Edičního centra vydává řadu publikací, klíčů a pomůcek či her, které pomáhají pedagogům i dětem učit (se) o přírodě. Je zapojená do celé řady českých i mezinárodních projektů, ať už jako partner, či přímo nositel projektu. Využívá na svých pracovištích k výuce certifikované přírodní zahrady, jejichž význam a věhlas neustále roste. Svým komplexním přístupem k environmentálnímu vzdělávání inspiruje ostatní organizace nejen v České republice, ale i v okolních zemích.

jihomoravský kraj

Pavučina
Sít středisek ekologické výchovy

PĚT PRACOVÍŠŤ LIPKY

Mají mnoho společného, a přece je každé jedinečné. Všechna se věnují environmentální výchově, ale v činnosti každého se odráží přírodní i kulturní prostředí, ve kterém se nacházejí, stejně jako lidé, kteří zde pracují.

LIPOVÁ

Funkcionalistický dům na brněnské ulici Lipová byl prvním místem, kde Lipka začala před 27 lety působit. Dnes se pracoviště Lipová věnuje šetrnému a odpovědnějšímu přístupu k přírodě třeba i prostřednictvím oživování starých řemesel. Tvořením z přírodních materiálů vede k uvědomění si hodnoty ruční práce. Přibližuje dětem způsoby, jak z přírody získáváme, co denně používáme: chléb, mléko, čokoládu, tričko, vlněný svetr nebo maso.

ROZMARÝNEK

Nízkoenergetický dům na okraji Brna-Jundrova, obklopený ukázkovou přírodní zahradou, se coby pracoviště Lipky Rozmarýnek zaměřuje na šetrný provoz budov, zdravé vaření a permakulturu. Školám nabízí i zajištění školních výletů, pobytových programů a ozdravných pobytů v přírodě mimo Brno.

RYCHTA

Rychta sídlí „na dědině“, v historické budově bývalé rychty v Krásensku na Drahanské vrchovině. Tady máme blízko k přírodě a její ochraně, stejně jako ke krajině, jejímu vývoji, kulturní historii, věnujeme se místně ukotvenému učení. Základ činnosti tvoří pobytové programy, při nichž žáci zakoušejí kouzlo i nepohodlí terénní výuky.

JEZÍRKO

Jezírko je kousek za Brnem, snadno dostupné veřejnou dopravou, a přitom obklopené malebnými lesy. Má kvalitně vybavené učebny – a tou nejlepší je tu les. Ideální místo pro zkoumání lesních ekosystémů, života zvířat, koloběhu vody, fungování půdy.

KAMENNÁ – VZDĚLÁVACÍ CENTRUM ALEŠE ZÁVESKÉHO

Kamenná na Starém Brně názorně ukazuje, na jak malém prostoru je možné vytvořit pestrou přírodní zahradu. Základem činnosti pracoviště je vzdělávání dospělých, zejména pedagogů a studentů učitelství. Je tahounem projektové spolupráce s mnoha českými i zahraničními partnery, v níž se zaměřuje zejména na metodickou podporu venkovního učení, zahradní pedagogiku a zahradní terapii.

- ✦ **94** jednodenních a **20** pobytových výukových programů v nabídce
- ✦ **1 125** odvedených výukových programů
- ✦ **5 588** hodin výuky
- ✦ **24 626** účastníků

Nabídka jednodenních programů cílí na mateřské, základní i střední školy. Je velmi rozmanitá – od seznamování se s živočichy i rostlinami v našem okolí přes práci s přírodními materiály, vaření z toho, co dá zahrada, až po témata s globálním přesahem. Naším cílem je vzbuzovat v dětech zájem o přírodu a odpovědný přístup k životnímu prostředí a všemu živému.

Ježíčko pořádá rovněž vícedenní pobytové programy – školy v přírodě, Rozmarýnek a Rychta navíc i ozdravné pobyty. To vše na našich vlastních pracovištích nebo v pronajatých základnách na Tišnovsku a Vysočině. Žáci tak mají možnost vyjet ze školy do přírodovědně zajímavých lokalit, hledat ekologické souvislosti mezi organismy v přírodě a proniknout hlouběji do vztahů mezi jednotlivými činiteli krajiny. Díky zážitkovým aktivitám napomáhají programy také stmelování kolektivu a vytváření zdravých vztahů ve třídě.

A novinky roku 2018? Do výuky zavádíme Venkovní výuku – vlastní metodický přístup, který ve třech krocích prohlubuje citlivost k životnímu prostředí, badatelské dovednosti a porozumění souvislostem v přírodě. Environmentální vzdělávání propojujeme také s dalšími oblastmi výuky, např. s finanční gramotností. V inovovaném programu Dr. Zdedil a pan Zdražil žáci díky simulační hře hospodaří s rodinným rozpočtem a zjišťují, která rozhodnutí jsou ohleduplnější k životnímu prostředí. Program byl navržen na cenu za inovace ve vzdělávání Eduína Zoom.

Jednodenní výukové programy

Pracoviště	Počet programů odučených v jednotlivých měsících roku 2018												Počet výukových programů	Počet hodin trvání	Počet dnů trvání	Počet účastníků	Počet účastnických hodin
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
Ježíčko	39	30	38	46	47	41			34	41	51	28	395	1 275	395	8 389	26 932
Kamenná	5	9		12	10	10			3	10	6	5	70	210	70	1 388	4 145
Lipová	26	24	31	30	36	29			20	32	36	26	290	970	290	5 721	19 178
Rozmarýnek	16	14	23	22	35	20			25	13	21	15	204	680	204	4 576	15 443
Rychta	7	2	2	4	19	15			2	9	2		62	285	62	1 602	7 369
Celkem	93	79	94	114	147	115			84	105	116	74	1 021	3 420	1 021	21 676	73 067

Pobytové výukové programy

Pracoviště	Počet programů odučených v jednotlivých měsících roku 2018												Počet výukových programů	Počet hodin trvání	Počet dnů trvání	Počet účastníků	Počet účastnických hodin
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12					
Jezírko	2	3	3	4	5	3			3	4	4	2	33	621	130	720	13 600
Rozmarýnek		1	3	7	3	2			1	4	4		25	538	122	1 125	24 556
Rychta	2	4	4	5	8	5			3	7	6	2	46	1 009	173	1 105	24 447
Celkem	4	8	10	16	16	10			7	15	14	4	104	2 168	425	2 950	62 603

KROUŽKY A KLUBY PRO DĚTI I DOSPĚLÉ

👉 33 pravidelných kroužků pro 445 členů

Mezi kroužky pro děti převažují přírodovědně zaměřené – děti objevují zákonitosti a vztahy v přírodě, využívají zahrady a jejich plody, starají se o rostliny nebo vytvářejí malá i velká umělecká díla z přírodních materiálů. Pestrá nabídka obsahuje také kroužky tábornické, kulinářské se zájmem o zdravou výživu, chovatelské, jazykové, hudební, dramatické, kroužek fotografický, entomologický či deskových her. Vznikly kroužky nové (Keramikohraní, ornitologičtí Puštíci) a o některé tradiční byl historicky enormní zájem (Estavela). V každém z nich se děti učí, jak se chovat odpovědně a šetrně k životnímu prostředí. Důraz klademe také na spolupráci, zodpovědnost, schopnost řešit problémy, samostatnost, vzájemný respekt a přátelské vztahy. Ve svém volném čase k nám pravidelně chodí také dospělí, například plést košíky z proutí a pedigu nebo cvičit jógu. Pro dříve narozené funguje seniorský klub, který se věnuje jak řemeslům a rukodělnému tvoření, tak exkurzím do zajímavých institucí a míst v Brně a okolí. A pro babičky a dědečky s snoučaty je tu klub *Babi, dědo, pojďte si hrát!* S Křemílkem a Vocho můrkou v roce 2018 poznávali, co vše příroda dovede.

ZÁJMOVÉ KLUBY A VÍKENDOVÉ VÝPRAVY

👉 3 zájmové kluby a 36 víkendových výprav

Stále oblíbenější jsou naše víkendové kluby. Zahrnují jedno- i vícedenní výpravy do přírody, při nichž zažíváme s dětmi různá dobrodružství, třeba sjíždíme řeky na kánoích, jezdíme na koloběžkách, spíme pod širákem nebo se vypravujeme do jeskyní. Rychta pořádala dvě hravé a badatelské víkendovky pro rodiče s dětmi – Příroda, nejlepší herna na světě. Na Lipové se zaběhl víkendový klub Běžníci pro děti 4.–7. třídy, jehož členové zkoumali nejen jeskyně, ale i ekošetrné způsoby tvoření. Rozmarýnkový víkendový klub zaměřený na entomologii úspěšně bořil předsudky o broucích a víkendovky Fotonu sdružují nadšené mladé fotografy. Nový jezírkový klub Lýkožrouti nejčastěji vyrážel do lesů. Starší děti třeba běžkovaly a poznávaly přírodu opravdu zblízka nebo se staraly o koně. Tradicí se staly víkendové výpravy pro rodiče s dětmi Spolu s Lipkou a stále častěji se na ně vydávají i kroužky (Žabky, Nezmaři). Na Kamenné funguje již delší dobu klub pro seniory. O vloni vzniklý zájmový klub pro rodiče s dětmi s poruchami autistického spektra *Mandragora*, kde rodiče mohou sdílet své zážitky, radosti i starosti při práci na zahradě, zatímco jim asistenti či asistentky hlídají děti, byl obrovský zájem, proto se uvažuje o otevření druhé skupiny.

Pravidelné kroužky	
Název kroužku	Počet členů
LIPOVÁ	
Bobříci	12
Divoši	9
Mravenci	11
Nezmaři	15
Pampelišky mladší	30
Pampelišky starší	11
Píďalky	31
Píditelé	10
Tvořivé ještěrky	7
Vrabčáci	12
Žabky	14
ROZMARÝNEK	
Fotokroužek	8
Hřibata	8
Maškrtníci	13
Plšící	8
Salamandr	11
Scarabeus	12
Sphinx	6
Surikaty	15
Špalíčci	20
Tvoření s angličtinou	10
Výtvarně řemeslný	7
RYCHTA	
Estavela	21

Pravidelné kroužky	
Název kroužku	Počet členů
JEZÍRKO	
Brablenci	14
Brouk Pytlík	12
Čmeláci	22
Klub skřítků Lesníčka	30
Kuklíci	10
Larvičky	20
Pestřenky	20
Svižníci	21
Zlatohlávci	18
KAMENNÁ	
Jóga ke zdravému životnímu stylu	11
Košíky	12

Zájemové kluby a víkendové výpravy
LIPOVÁ
Běžníci
Víkendovky Lipová
ROZMARÝNEK
Hmyzí víkendovky
Víkendovky Devětsil
Víkendovky Foton
Víkendovky Rezeda
RYCHTA
Příroda, nejlepší herna na světě
Víkendovky nejen pro středoškoláky
JEZÍRKO
Dračí lodě
Jak vycvičit draka
Lýkožrouti
Mytický lesní ateliér
Vikingové
KAMENNÁ
Mandragora
Senioři a děti
Víkendovky Kamenná

TÁBORY

👉 50 táborů, 40 příměstských, 10 pobytových pro celkem 1 205 účastníků

Na táborech, ať příměstských nebo pobytových, se děti proměňují například v robinsony, indiány nebo japonské samuraje. A někdy je to víc než divadlo – třeba na táboře ve společnosti skřítků Vítka děti s rodiči putovaly světem, *Osadníci* byli zaměřeni na osidlování Drahanské vrchoviny, výletový tábor Tajemství našich předků okořenil cyklovýlet. Osvědčily se opět i tábory pořádané ve spolupráci s brněnskou Vilou Löw-Beer, pobočkou Muzea Brněnska. Své „poprvé“ zažil tábor pro prarodiče a děti na Lipové *Babi, dědo, pojďme spolu na tábor!* Hlídkající prarodiče mohli smysluplně trávit čas jak s dětmi, tak při tvoření s vrstevníky.

Příměstské tábory		
Název tábora	Počet dnů	Počet účastníků
JEZÍRKO		
Lesem a jezírkem	5	27
Lovci mamutů	5	28
Putování s domečkem na zádech	5	32
Starou skříň do světa fantazie	5	28
Velikonoční ostrov I	5	28
Velikonoční ostrov II	5	31
Velikonoční ostrov III	5	31
Vítejte v džungli!	5	29
KAMENNÁ		
Za císaře pána na Špilberku I	5	24
Za císaře pána na Špilberku II	5	25
LIPOVÁ		
Babi, dědo, pojďme spolu na tábor!	3	18
Elááá.....hop!!!	5	23
Hobit aneb cesta tem a zase zpátky	5	22
Indiáni ve městě I	5	25
Indiáni ve městě II	5	24
Po stopách se záhadologem	5	15
Zakleté studánky	5	24

Příměstské tábory		
Název tábora	Počet dnů	Počet účastníků
ROZMARYNEK		
Bejvávalo	5	20
Dobrodružství s Vaianou	5	20
Harry Potter a Lipová chýše	5	24
Jídlo!	5	23
Kdopak to mluví?	5	21
Lesní skřítek Rozmarníček	5	16
Mrňouskové	5	19
Ostrov pokladů	3	24
Pat a Mat	5	25
Případy soudce Ooky	5	19
Robinsonova kuchařka	5	24
Taje Jundrova	5	16
Tajemná zahrada	5	23
Tajuplná vila Löw-Beer I	5	15
Tajuplná vila Löw Beer II	5	16
Týden-Rok	5	17
Výlety za zvířaty	5	24
Zakouzlený les	3	23
RYCHTA		
Dobrodružství Rychlé Veverky	5	24
Džungle pod nohama	5	31
Expedice Křivoklátsko	6	13
Osadníci	5	29
Tajemství našich předků	5	21
Celkem 40 příměstských táborů	195	921

Pobytové tábory

Název tábora	Počet dnů	Počet účastníků
JEZÍRKO		
Pobyt v Brdech	8	8
Velká knižní záhada	8	45
KAMENNÁ		
Letní tábor Divochů	8	28
Robinson	7	38
LIPOVÁ		
Letní tábor Rokytná	14	35
Tábor společenstva prstenu	10	15
Ze života Inků	6	24
ROZMARÝNEK		
ExpediceEKO	6	20
Po stopách zvířat domácích	6	20
Pobytový tábor Domašov Zloděj blesku	7	51
Celkem 10 pobytových táborů	80	284

AKCE PRO VEŘEJNOST

👉 55 akcí pro 7 622 účastníků

I ten, kdo na Lipku nechodí pravidelně, může zavítat na některou z akcí, které pořádáme pro širokou veřejnost, zpravidla u příležitosti tradičních i méně tradičních svátků.

Největší událostí každého roku bývá *Den Země* – jeden v Krásensku, druhý v Brně. Ten brněnský na Kraví hoře nesl v roce 2018 podtitul *Fandíme fauně* a dorazily na něj přes čtyři tisíce fanoušků fauny. Test čerstvosti vajíček, hmyzí fotokoutek, poznávání hlasů sov, pozorování ptáků dalekohledem nebo fyzikální experimenty ze zvířecí říše je jen část výčtu hravých aktivit pro děti. Pro dospělé jsme připravili ornitologické exkurze, přednášky u ochraně ptactva a šelmách, ukázky výcviku vodících psů nebo prohlídky méně známých míst Kraví hory s představením projektů na jejich nové využití. Na Rychtu v Krásensku přilákalo krásné počasí i téma zajímavosti regionu rekordních 150 lidí.

Na Jezírku se vloni konaly čtyři populární akce pro veřejnost: *Kroužkové odpoledne*, *Slavnosti podzimu*, *Od Martina do Tří králů* a *Otvírání studánek*. Na podzim Jezírko pořádalo ještě *Zahradní inspiraci*, určenou speciálně seniorům. Těm nově přibylo do diáře i *Léto v zahradě*.

Lipová oslavila v červnu *Slunovrat*, na podzim *Noc pro netopýry* ve spolupráci s vilou Stiasnisi, v prosinci pak již po osmadvacáté uspořádala *Vánoční Lipku* a na Velikonoce *Zelený čtvrtek*.

Rozmarýnek zejména pro Jundrovské připravil *Koloběžkování* a orientační závod *Jundrovský rygol*.

Na Kamenné pokračovalo *InspiroCafé* – cyklus podvečerních setkání se zajímavými osobnostmi, mimo jiné s Markem Váchou o výchově, s Pavlem Nováčkem o vzestupech a pádech civilizací nebo s Natašou Foltánovou o domácí ekologii. Plodnou diskusi přineslo i téma ekologického pohřebnictví nebo městského zahradničení.

VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH, PŘEDEVŠÍM PEDAGOGŮ

👉 **101** vzdělávacích akcí pro **2 121** pedagogů

👉 **44** vzdělávacích akcí pro **986** nepedagogů

Vzdělávat se můžeme v každém věku! Ne proto, že bychom toho uměli málo a nebyli dost dobří, ale proto, abychom v našem snažení byli stále lepší. Jaké vzdělávací oblasti Lipka v roce 2018 nabízela učitelům a veřejnosti?

Proč uvnitř, proč ne venku?

Učení venku má mnoho výhod: bývá přirozeně aktivnější, více propojené s životem žáků, prospívá zdravotně, podporuje sociální vazby a učí nás pracovat s pozorností. Přesto se v českých školách využívá minimálně. Právě proto jsme se na tento směr zaměřili. Kompetence k učení venku byly hlavním tématem konferencí KONEV a Konvička i terénních pobytových kurzů *Repetitorium terénní přírodovědy a Zázraky přírody*. Připravili jsme metodiku zapojení venkovních ekosystémů – lesa, louky, rybníka a potoka – do výuky přírodovědy pro žáky 4.–7. ročníku ZŠ. Tento koncept tzv. venkovní výuky budeme dále šířit nejen v jihomoravských školách. I nadále nabízíme přírodovědně zaměřené exkurze – s učiteli jsme navštívili Národní park Šumava a Chráněnou krajinnou oblast Broumovsko, s veřejností v rámci kratších exkurzí mnohá maplošná chráněná území v Brně a jeho okolí.

Nejen hlavou, ale i rukama

Dlouhé sezení, prezentace a nekonečný výklad lektora – takové semináře na Lipce nenajdete. Na našich vzdělávacích akcích se experimentovalo, zpívalo, tvořilo, hrálo, komunikovalo, propojovala se témata a vytvářely příběhy. Dokladem jsou už názvy kurzů samotných: *Děti rády experimentují*, *Učíme se s Poly*(technickou výchovou), *Jak na chemii environmentálně*, *Komunikační dovednosti*, *Tajemství Velikonočního ostrova*, *Studánky vily Rozárky* a mnoho dalších. Rozvinuli jsme nabídku zahradních seminářů – v rámci cyklu *Rok ve školní zahradě* jsme učili pedagogy i veřejnost tvořit a pečovat o přírodní zahrady a využívat je pro výuku a osobnostní rozvoj. Aktivní zapojení nabízíme i na akcích pro veřejnost. Environmentálně odpovědnější jednání spojujeme s tvořením jednoduchých pomůcek a vychytávek. Třeba pytlík ušitý ze staré záclony výborně nahradí běžně užívané igelitové sáčky na ovoce nebo pečivo a pomůže snížit spotřebu jednorázových obalů.

Dlouhodobá podpora

Věříme, že dlouhodobá podpora přináší trvalejší a komplexnější výsledky. Proto každoročně věnujeme 250 hodin vzdělávání dalšímu běhu *Specializačního studia pro koordinátory environmentální výchovy* a 40 hodin účastníkům kurzu *Studium pedagogie volného času*. Proto

i nadále podporujeme cca 200 pedagogů přihlášených do sítě Mrkev a Mrkvička a dalších cca 40 jihomoravských Ekoškol. V rámci projektů jsme otevřeli dlouhodobou podporu podnikavosti, kolegiální podpory a formativního hodnocení. Základem fungující environmentálně pojaté výuky je pro nás kvalitní výuka a dobré vztahy s žáky. Dlouhodobou podporu čerpají i naši zaměstnanci, v roce 2018 prošli čtyřdenním *Kurzem kritického myšlení*, školením k reflexi a problematice autismu.

Vzdělávací akce pro pedagogy

Cílová skupina	Počet akcí	Počet dnů trvání	Počet hodin trvání	Počet účastníků
Učitelé MŠ	11	16	80	306
Učitelé MŠ a ZŠ	14	23	164	235
Učitelé ZŠ – 1. a 2. stupeň	9	14	91	114
Učitelé ZŠ a SŠ	40	58	380	982
Vychovatelé a učitelé MŠ	2	2	12	21
Vedoucí oddílů a kroužků	11	17	99	250
Interní zaměstnanci Lipky	8	8	57	145
Externí zaměstnanci Lipky	5	7	33	58
Pracovníci SEV	1	1	6	10
Celkem	101	146	922	2 121

VZDĚLÁVÁNÍ NEPEDAGOGŮ

V posledních letech Lipka nabízí stále více vzdělávacích akcí také pro nepedagogy. Někdy se jedná o zaměstnance škol na nepedagogických pozicích, ale věnujeme se i dalším profesím a zájemcům z řad veřejnosti.

V rámci projektu *Terapie přírodou a pro přírodu* jsme pořádali kurzy o zakládání přírodních a terapeutických zahrad zejména pro sociální pracovníky a terapeuty, kteří se dozvídali o možnostech zahradní terapie a o tom, jak ji využívat ve vlastních zařízeních. Kromě kurzů jsme podnikli také několik exkurzí do inspirativních zahrad v České republice i v Rakousku. V rozkvetlém červnu s námi opět vyjeli zaměstnanci Krajského úřadu JMK na vzdělávací akci, tentokrát do rakouského městečka Tulln. Tématem byla zahradní terapie nevidomých a zásadní část programu proběhla v ukázkových přírodních zahradách areálu.

Zahrad se týkaly také kurzy pro veřejnost. V letním týdenním kurzu Košíkářské léto si účastníci vyrobili mnoho užitečných i dekorativních předmětů z pedigu, ale i koše z vrbového proutí. V Kurzu permakulturního designu, který nabídl Rozmarýnek, se zase učili navrhovat pozemky dle principů blízkých přírodě. Na Semenaření čili miniburze semínek na Lipové si vyměňovali zkušenosti i semínka.

V roce 2018 se na Lipové uskutečnilo několik nových kurzů, věnovaných praktickým aktivitám, které vedou k větší soběstačnosti a šetrnosti k přírodě. Učili jsme se vyrábět z čerstvého mléka různé druhy sýrů. Získali jsme dárečky bez nakupování i bylinkové čaje. Tradičně jsme také nabídli kurzy práce s přírodními materiály, např. pletení ošatek a košíků, práce s ovčím rounem metodou filcování, barvení hedvábí pomocí rostlin, drátování. Na letním *Řemeslném létě* se přešívalo čili upcyclovalo oblečení s využitím různých technik a účastníci vyrazili na exkurzi do bezobalového obchodu.

Vzdělávací akce pro nepedagogy

Typ akce	Počet akcí	Počet dnů trvání	Počet hodin trvání	Počet účastníků
Kurzy pro veřejnou správu	2	2	11	113
Řemeslné kurzy	18	20	91	176
Kurzy zahradní terapie	9	10	65	239
Ostatní	15	17	81	458
Celkem	44	49	248	986

📌 **25 předmětů na 6 fakultách 3 univerzit**

📌 **516 hodin výuky**

I letos pokračovala dlouhodobá spolupráce především s Masarykovou univerzitou, katedrami pedagogiky, primární a sociální pedagogiky, katedrou tělesné výchovy a výchovy ke zdraví na Pedagogické fakultě a s katedrou environmentálních studií na Fakultě sociálních studií.

Jako fakultní zařízení Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity se Lipka zapojila také do pedagogicko-psychologických a učitelských praxí.

Lipkou pořádaného šestnáctého ročníku Soutěže diplomových prací se vztahem k životnímu prostředí a ekologii v Jihomoravském kraji se vloni zúčastnilo 22 studentů ze tří brněnských a jedné olomoucké univerzity. Součástí soutěže je nejen závěrečná konference a vydání sborníku anotací všech zúčastněných prací, ale také setkání a mezioborové propojení studentů.

VYUČOVANÉ PŘEDMĚTY

MASARYKOVA UNIVERZITA

📌 Pedagogická fakulta

Praktikum ekologické výchovy – prezenční studium

Praktikum ekologické výchovy – kombinované studium

Praktikum ekologické výchovy 2 – prezenční studium

Praktikum environmentální výchovy – prezenční studium, volitelný předmět

Environmentální edukace v sociální pedagogice – prezenční studium

Environmentální edukace v sociální pedagogice – kombinované studium

Úvod do ekologie a environmentální vědy

Úvod do environmentální edukace

Ekologie ve výchově ke zdraví

Přírodní zahrady – jaro, léto

Přírodní zahrady – podzim, zima

Zahradní terapie pro pedagogy

📌 Fakulta sociálních studií

Permakultura

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

➤ Pedagogická fakulta

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

➤ Přírodovědecká fakulta

Environmentální aspekty výuky na školách

Základy didaktiky péče o životní prostředí

Ekologická a globální výchova

Ekologická výchova a environmentální vzdělávání

Seminář k didaktice environmentální výchovy

Praktikum environmentální výchovy

Regionální výuka

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

➤ Lesnická fakulta

Výchova k ochraně přírody a krajiny

➤ Institut celoživotního vzdělávání

Úvod do environmentální výchovy

PŘEHLED PROJEKTŮ

LIPKA JAKO REALIZÁTOR PROJEKTU

- ✦ BUDKA: budování kapacit a spolupráce neformálního a formálního vzdělávání na Lipce
- ✦ Terapie přírodou a pro přírodu
- ✦ CIVIS: zaostřeno na občanské a sociální kompetence
- ✦ Podpora environmentální výchovy, udržitelného rozvoje a výuky českého jazyka ve Svaljavském rajonu na Zakarpatské Ukrajině
- ✦ Erasmus+, s přírodou k vzájemnému porozumění
- ✦ Erasmus+, podpora rozvoje lektorských dovedností a kompetencí směřujících k environmentálně a sociálně odpovědnému chování
- ✦ Kids for Eco-Action
- ✦ Národní síť EVVO

LIPKA JAKO PARTNER PROJEKTU

- ✦ Kolegiální podpora v síti Mrkvička (vedoucí partner SSEV Pavučina)
- ✦ Mistři kolegiální podpory v oblasti přírodovědné gramotnosti (vedoucí partner TEREZA, vzdělávací centrum)
- ✦ Edugard (vedoucí partner Chaloupky)
- ✦ Jihomoravské regionální centrum na podporu integrace cizinců II (vedoucí partner Jihomoravský kraj)
- ✦ KaPoDaV – Podpora kariérového poradenství, podnikavosti pro udržitelný rozvoj a dalšího vzdělávání v Jihomoravském kraji (vedoucí partner Jihomoravský kraj)

LIPKA JAKO PARTNER BEZ FINANČNÍHO PLNĚNÍ

- ✦ LOTOS, o. p. s. a Agapo, o. p. s. – podpora zaměstnávání lidí se závislostí na alkoholu nebo jiným sociálním či zdravotním znevýhodněním

O PROJEKTECH

BUDKA: BUDOVÁNÍ KAPACIT A SPOLUPRÁCE NEFORMÁLNÍHO A FORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA LIPCE

O co je výukový program bohatší, když na něm pracují společně pedagogové Lipky s pedagogy z formálního vzdělávání čili ze školy? Na tuto otázku se snaží už od září roku 2018 odpovědět projekt Budka – budování kapacit a spolupráce formálního a neformálního vzdělávání na Lipce. Cílem spolupráce je podpora a rozvoj klíčových kompetencí žáků i pedagogických pracovníků a vzájemné obohacení obou stran o metody, formy práce a příklady dobré praxe.

Každé pracoviště Lipky si našlo partnery mezi pedagogy z mateřských, základních nebo středních škol. Jednotlivé týmy připravují environmentální programy, které trvají minimálně 16 vyučovacími hodinami. Jedná se především o vzdělávací cykly krátkých programů, vzdělávací programy pro tělesně postižené žáky nebo pobytové vzdělávací programy.

V následujících letech budou ověřovány se žáky na školách, na pracovištích Lipky i externích základnách a po pilotážích budou vytvořeny metodiky, jež pedagogická veřejnost dostane k dispozici.

Projekt Budka je na samém počátku, jeho realizace končí až v srpnu 2021 a je spolufinancován Evropskou unií.

TERAPIE PŘÍRODOU A PRO PŘÍRODU

Jak lidskému zdraví prospívá příroda? A jak toho systematicky využívat v zahradě? V návaznosti na projekt Terapie přírodou a pro přírodu Lipka zúročila devět let práce v oblasti zahradní terapie zejména rozjetím prodeje a půjčování floramobilu. Floramobil umožňuje přivést kus přírody až k lůžkům pacientů, kteří kvůli zdravotnímu stavu do zahrady nemohou. Velký úspěch měl floramobil u Ježíškových vnoučat, kdy se díky štědrým sponzorům podařilo dovézt tři zbrusu nové floramobily k jejich klientům v brněnských domovech seniorů Naděje.

Dále proběhla série vzdělávacích akcí věnovaných zahradní terapii, kterých se celkem zúčastnilo přes dvě stě lidí: v jarním semestru pro vysokoškolské studenty kurz *Zahradní terapie pro pedagogy* na Masarykově univerzitě, tři jednodenní terénní exkurze do terapeutických zahrad. První byla pro úředníky JMK do Znojma a rakouského Schilternu, druhá pro zájemce o terapeutické zahrady ve východních Čechách a třetí pro pedagogy a zástupce veřejné správy, spojená se speciálním seminářem o zahradní terapii i s praktickými ukázkami, v areálu Natur im Garten v rakouském Tullnu.

O úspěchu tématu svědčí, že se v roce 2018 uskutečnily další dvě *Sešlosti přátel zahradní terapie* a proběhlo několik schůzek k založení celostátní *Asociace zahradní terapie*. Bylo realizováno několik seminářů na zakázku, např. ve Veronice Hostětín, v českobudějovické Empatii nebo v Praze u Apolináře. Průběžně probíhalo poradenství, jak k terapeutickým zahradám, tak i k doporučenému programu v nich.

Celý rok, kromě prázdnin, probíhala spolupráce s AGAPEM na projektu *Transit – příprava studentů se speciálními vzdělávacími potřebami na výkon zaměstnání v zahradách Lipky* a na Kamenné ještě zahradnický jobklub pro organizaci LOTOS s vyloučenými alkoholiky. I nadále probíhala úzká spolupráce s Domovem pokojného stáří a Hospicem sv. Alžběty na Kamenné ulici.

Téma zahradní terapie bylo díky projektu zařazeno do Státního programu EVVO a EP 2016–2025 a do Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Jihomoravského kraje na léta 2016–2020, včetně krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání JMK.

Vznikl specializovaný web www.terapieprirodou.cz, kde přehledně na jednom místě najdete vše, co souvisí se zahradní terapií v ČR.

CIVIS: ZAOSTŘENO NA OBČANSKÉ A SOCIÁLNÍ KOMPETENCE

Učit venku znamená venku nejen být, ale také prožívat, pozorovat a zkoumat skutečný svět, v němž žijeme. Žáci pak snadněji porozumějí důležitým ekologickým a environmentálním souvislostem, které jinak znají jen z učebnic. Na tom je postaven metodický přístup, který Lipka pilotně v loňském roce ověřovala na základních školách v projektu CIVIS: zaostřeno na občanské a sociální kompetence, podpořeném v rámci operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Celkem sedm partnerů včetně dvou univerzit ověřovalo formou akčního výzkumu pět vybraných metodických přístupů, zaváděli úspěšné metody učení do škol a zařadil je také do přípravy budoucích učitelů na vysokých školách.

V roce 2018 byly zpracovány Akční výzkum a evaluační plány, Analýza kurikula přípravy učitelů a Zásady implementace. Projektoví partneři realizovali workshopy pro učitele, kde se zaměřili na využívání nového metodického přístupu ve škole, na potenciál akčního výzkumu pro práci učitele, na témata zjišťování bariér, které brání učitelům učit jinak. Díky následné úzké spolupráci s metodiky projektu se učitelé posunuli jak ve svých mentorských dovednostech, tak v aplikaci metodik ve školách, kde začali pracovat na náročnějších tématech (např. při realizaci žákovských projektů).

Důležitou součástí projektu byly také dvoustranné schůzky zástupců projektového týmu např. s MŠMT. Výsledky analýz byly prezentovány na konferenci, organizované týmem Univerzity Hradec Králové.

PODPORA ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVY, UDRŽITELNÉHO ROZVOJE A VÝUKY ČESKÉHO JAZYKA VE SVALJAVSKÉM RAJONU NA ZAKARPATSKÉ UKRAJINĚ

Lipka spolupracuje s rosošskou školou již od roku 2013. Partnerem spolupráce je ZŠ a MŠ Podomí. V roce 2018 jsme se zabývali 100. výročím vzniku Československa – našeho společného státu. Pobytu českých dětí v Rosoši se zúčastnilo 12 žáků ZŠ Podomí. Bydleli ve 12 ukrajinských rodinách a s místními dětmi i učiteli spolupracovali na dvou miniprojektech. Putování *Po stopách společné historie* přineslo nové poznatky o společné historii i místním, kteří navíc navštívili některé obce, například Koločavu, vůbec poprvé. Z materiálů sesbíraných cestou žákovské týmy připravily a spolužákům předvedly prezentace v české i ukrajinské verzi.

Pro potřeby partnerských škol jsme vytiskli dvojazyčnou pomůcku *Průvodce pro environmentální vzdělávání v Zakarpátí (3 rajony)* – pomůcka se osvědčila zejména při zpracování miniprojektů. U příležitosti výročí a pro usnadnění výuky společné historie jsme pro rosošskou školu zakoupili 111 kusů učebnic, zaměřených na historii.

Dvě pedagožky úspěšně absolvovaly kurzy českého jazyka v Brně na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Šlo o čtyřtýdenní intenzivní *Letní školu slovanských (bohemistických) studií* a individuální čtrnáctidenní studijní program češtiny pro cizince k prohloubení znalostí českého jazyka pro výuku ukrajinských žáků.

ERASMUS+, S PŘÍRODOU K VZÁJEMNÉMU POROZUMĚNÍ

Projekt, zahájeného na začátku roku 2017, se kromě Lipky účastní partneři z dalších šesti zemí Evropy – Slovenska, Slovinska, Velké Británie, Švýcarska, Portugalska a Itálie. Jeho hlavním cílem je vytvoření sítě organizací, které se zaměřují na využití zahrady jako komunikačního nástroje při práci se zdravotně a sociálně znevýhodněnými. Vloni se konaly tři vzdělávací aktivity – ve Velké Británii, v Portugalsku a ve Švýcarsku, při nichž se účastníci seznámili s nejnovějšími trendy v oblasti sociální a zdravotní péče při terapeutickém využití přírody a zahrady. Viděli, jak se v rozličných zařízeních pracuje s různými cílovými skupinami, a mohli srovnávat fungování zdravotní a sociální péče v jednotlivých zemích. Nové zkušenosti jim pomohou při zavádění inovativních metod a strategií do práce s cílovými skupinami zahradní terapie, a to jak přímo v jejich organizacích, tak formou konzultační podpory v jiných organizacích podobného zaměření. Účastníci projektu prezentovali projektové aktivity a činnost svých organizací na poli zahradní terapie na XXIII. International Conference of the Society for Human Ecology, která se uskutečnila v Portugalsku.

ERASMUS+, PODPORA ROZVOJE LEKTORSKÝCH KOMPETENCÍ SMĚŘUJÍCÍCH K ENVIRONMENTÁLNĚ ODPOVĚDNÉMU CHOVÁNÍ

V roce 2018 se rozběhl druhý projekt v rámci programu Erasmus+, jehož hlavním cílem je rozvoj, inspirace a rozšiřování environmentální vzdělanosti lektorů Lipky. Naplánované aktivity nám umožňují účastnit se kurzů ve Švédsku a Finsku a také navštívit různé vzdělávací instituce v těchto zemích. Naši lektori zde čerpají inspiraci, která jim pomůže vytvářet otevřený vzdělávací prostor, který umožňuje spolupráci mezi různými oblastmi. V roce 2018 dva naši lektori absolvovali 9denní pobyt ve finském Joensuu, v roce 2019 vyšleme dalších 9 kolegů na kurzy do Finska a Švédska.

KIDS FOR ECO-ACTION

Díky podpoře z Visegrádského fondu (Visegrad Fund) vzniká od roku 2018 ve spolupráci s organizacemi Fundacja CultureLab z Polska a DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie ze Slovenska kniha Dobrodružství Toly, Poly a Rošťáka a další materiály na podporu environmentálního vzdělávání dětí z mateřských škol a jejich učitelů.

NÁRODNÍ SÍŤ EVVO

V rámci Národního programu Životní prostředí Lipka v roce 2018 realizovala tři projekty zaměřené na podporu a rozvoj denních a pobytových výukových programů pro školy.

Projekt **Pobytové programy Lipky – pracoviště Rychta** se soustředí na obohacení školní výuky o terénní přírodovědu s intenzivní blokovou výukou, zaměřenou na bádání v konkrétní lokalitě, práci s přírodninami a živými organismy, pochopení vztahů a vazeb, sledování vlivu činnosti člověka na okolí a navrhování kroků ke zlepšení stavu.

Hlavním cílem projektu **Ekologické výukové programy na Lipce – pracoviště Lipová** je prohlubování vztahů žáků k životnímu prostředí. Díky zázemí přírodní zahrady se věnujeme porozumění souvislostem a pomáháme zvyšovat citlivost k přírodě.

V rámci projektu **Pobytové programy Lipky – pracoviště Jezírko** zkoumáme lesní terén v okolí. Žáci v roli vědců prozkoumávají funkce lesa, vazby v místních ekosystémech a zamýšlejí se nad důsledky jejich narušení.

Výukové aktivity Lipky jsou směřovány k podpoře environmentálně příznivějších postojů žáků a k naplňování cílů a indikátorů pro Environmentální výchovu, vzdělávání a osvětu v České republice.

KOLEGIÁLNÍ PODPORA V SÍTI MRKVIČKA

Mnohdy je lepší jednou vidět než stokrát slyšet. A učitelé mateřských škol mají co ukazovat! Vybudované přírodní zahrady, projektové dny, venkovní učebny i laboratoře a mnoho dalších prvků a metod práce mohou sdílet formou výměny zkušeností v projektu Kolegiální podpora v síti Mrkvička, který začal na konci roku 2016 a podporuje ho Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Projekt zastřešuje Síť středisek ekologické výchovy Pavučina. Pedagogové se dále mohou naučit, jak si navzájem poskytovat zpětnou vazbu, či si vytvořit a vyzkoušet dlouhodobý vzdělávací celek zaměřený na environmentální vzdělávání pro děti ve své školce. Oporou jim je odborný konzultant Lipky a odměnou rozvíjení vzájemné spolupráce učitelů ve školce.

MISTŘI KOLEGIÁLNÍ PODPORY V OBLASTI PŘÍRODOVĚDNÉ GRAMOTNOSTI

Chceme „probudit v člověku člověka“ a dosáhnout vyšší atraktivitu výuky v oblasti přírodovědné gramotnosti napříč školním vzdělávacím programem. Takto si v rámci Mistrů definovala svůj cíl ZŠ Rousínov, který lze vztáhnout na celý projekt, jehož se účastní třináct moravských škol. Žáci se učí a zdokonalují v terénní výuce, prohlubují své znalosti badatelského vyučování v terénu i na školních zahradách či experimentují s párovou výukovou. Mnohé ze zapojených škol si předsevzaly vybudovat přírodní školní zahrady, které by mohly využívat ve výuce mezioborových předmětů. Kolegiální podpora zapojených učitelů probíhá jak v úzkých týmech, tak na širších akcích, kde se školy vzájemně motivují a inspirují. Zapojené pedagogy podporuje Lipka spolu s TEREZOU a SEVEREM také na metodických akcích.

Ve druhém roce projektu bylo zapojeno 70 učitelů z 13 škol olomouckého a jihomoravského kraje. Proběhla tři setkání se všemi 13 interními mentory, tedy lídry týmů na školách. Zapojené školy během školního roku připravovaly otevřené akce, při kterých jsou vyučovací hodiny otevřeny všem – jak veřejnosti, rodičům, tak i učitelům z partnerských škol. Pedagogové získané kolegiální a přírodovědné zkušenosti demonstrovali při naplánování, realizaci a následně i reflexi společné výuky.

PROJEKT EDUGARD V ROCE 2018 – ZAHRADNÍ PEDAGOGIKA MÍŘÍ DO ŠKOL

Jak přeměnit školní zahradu na učebnu v přírodě? Jak o ni pečovat společně s žáky? Jak učit v zahradě různé předměty a jak ji využít k pozorování nebo třeba k relaxaci?

V projektu Edugard jsme dali hlavy dohromady s dalšími českými a rakouskými partnery a v rámci přeshraniční spolupráce je naším cílem vyvinout společný vzdělávací rámec pro oblast zahradní pedagogiky – vzdělávání o zahradě a v zahradě. Vyvíjíme a postupně realizujeme vzdělávací aktivity pro žáky škol, vysokoškoláky (budoucí učitele) a současné učitele.

V roce 2018 proběhly další dva semestry pilotní výuky předmětu „Ekologické pěstitelství: Přírodní zahrady“ pro Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity. Osmi seminářů pro pedagogy se zúčastnilo 83 pedagogů z českých škol a 14 z Rakouska. Největší zájem je o témata zpracování a využití bylin, jedlých květů a plevelů. Kvůli komplikacím s výstavbou přístupové cesty se nepodařilo programy odučit v nově vybudované zahradě U Řeky, ale situace nakonec dospěla k řešení – o to víc se těšíme na poslední rok realizace projektu, kdy budeme moci zahradní pedagogiku na Kamenné „rozjet naplno“.

V červnu vyvrcholila soutěž pro žáky škol „Pěstuj, zkoumej, vyprávěj!“ a my měli možnost s úžasem sledovat a hodnotit výsledky žákovských projektů – knihy, fotky, příběhy, výtvarná díla i videa. Z Jihomoravského kraje se zapojilo 16 týmů ze 14 škol, celkem 325 žáků. A výhry? Téměř všechny týmy se zúčastní výukových zahradně-pedagogických programů u nás, našich partnerů či přímo v zahradách v Tullnu.

JIHOMORAVSKÉ REGIONÁLNÍ CENTRUM NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ II

Program Jihomoravského kraje, který podporuje integraci cizinců do majoritní společnosti, pokračoval také v roce 2018. Lipka se do něj zapojuje tak, že již čtvrtým rokem jednou měsíčně pořádá programy pro dospělé i pro rodiče s dětmi, přibližující české zvyky a tradice. Velký ohlas měly opět kurzy tvoření z vlny (filcování obalů na knížky, výroba broží), barvení hedvábných šál rostlinnými barvivy, přípravy bylinkových čajů. Akce jen pro děti zahrnovaly příměstské tábory během podzimních a jarních prázdnin se společnou účastí dětí cizinců a českých dětí. Na Lipové se uskutečnila oslava slunovratu pro rodiny s dětmi, spojená s posezením u ohně s bubnováním, pozorováním ohně, vody, bylin a rukodělným tvořením. Na pracovišti Kamenná se především vařilo z plodů zahrady, včetně plevelů. Úspěch tak slavily kuchařské semináře, ať již tradiční *Předvánoční pečení*, tak novinka – *Zahrado, prostři se* (štrůdl z plevelů a květů, růžový sirup, bylinkový ocet a olej). Na setkáních jsme kromě češtiny mohli nejčastěji slyšet ruštinu, ukrajinštinu a angličtinu, ale někteří účastníci pocházeli i z Japonska, Indie, Koreje, Maroka, Moldavska, Běloruska, Egypta či Libye. Na ZŠ Staňkova proběhlo tvoření pro všechny žáky v rámci Velikonoc a Vánoc. Projekt je financovaný v rámci Národního programu Azylového, migračního a integračního fondu a rozpočtu Ministerstva vnitra ČR.

KAPODAV – PODPORA KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ, PODNIKAVOSTI PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ A DALŠÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V JIHOMORAVSKÉM KRAJI

Od listopadu 2017 běží projekt, ve kterém Lipka spolu s několika dalšími partnery realizuje klíčovou aktivitu „Podnikavost k udržitelnému rozvoji JMK“. Cílem je vychovávat žáky k podnikavosti, inovativnosti a kreativitě, přičemž podnikavost není totéž co podnikání, jelikož zahrnuje řadu dovedností potřebných pro běžný život, bez ohledu na to, zda k podnikání dojde. Bonusem je propojení vzdělávání k podnikavosti se vzděláváním pro udržitelný rozvoj a environmentálním vzděláváním.

Do projektu je zapojeno cca 55 škol z Jihomoravského kraje a jejich učitelé jsou vzdělávání v dlouhodobých kurzech a na jednorázových seminářích jako koordinátoři podnikavosti. V listopadu 2018 proběhla první z plánovaných konferencí, kde bylo možné sdílet náměty a inspiraci pro podporu podnikavosti na školách.

Učitelé a žáci zapojených škol jsou dále pod vedením zkušených metodiků zapojeni do 13 různorodých programů podporujících podnikavost – zaměřují se jak na finanční gramotnost a podnikavé dovednosti, tak na aktivní občanství a aktivizaci žáků samotných. V rámci některých programů pak připravují a realizují žákovské týmy vlastní miniprojekty, jejichž finanční podpora je také součástí projektu.

LOTOS, O. P. S. A AGAPO, O. P. S. – PODPORA ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ SE ZÁVISLOSTÍ NA ALKOHOLU NEBO JINÝM SOCIÁLNÍM ČI ZDRAVOTNÍM ZNEVÝHODNĚNÍM

V roce 2017 jsme navázali spolupráci s organizací LOTOS – doléčovací centrum, o. p. s., která poskytuje sociální služby ve městě Brně klientům se závislostí na alkoholu z celé ČR. V rámci tzv. „jobklubu“ k nám šest jejích klientů chodilo pravidelně pomáhat s prací na našich zahradách či s údržbou pracoviště Kamenná. Strávili u nás více než 20 dní.

Lipka již devět let nabízí prostřednictvím Edičního centra své didaktické zkušenosti pedagogům i zvědavým rodičům a dětem. Ve stálé nabídce má nyní 50 originálních titulů. Patří sem didaktické hry, skládačky a luštěnky pro děti, atlasy do kapsy i trochu náročnější čtení pro hloubavě dospělé a v neposlední řadě metodické a odborné materiály pro pedagogy.

Každý rok přidáváme několik dalších novinek. V roce 2018 jsme vytvořili jeden nový metodický materiál a dále jsme se věnovali novým vydáním prověřených a žádaných publikací a také do tiskům oblíbených evergreenů. A již tradičně vzniklo také v rámci projektů několik publikací pro účastníky Lipkou pořádaných výukových programů a seminářů.

Naši nabídku najdete v internetovém obchodě www.lipka.cz/e-shop a také na kterémkoli pracovišti Lipky.

PŘEHLED VYDANÝCH MATERIÁLŮ

NOVÉ METODICKÉ MATERIÁLY

- ✦ **Vývoj slunéčka** (Blanka Ponížilová) – didaktické pětivrstvé puzzle, znázorňující stádia vývoje slunéčka.
- ✦ **Studenti pro Jihomoravský kraj 2018** (Jana Frödovalá, ed.) – sborník anotací studentských prací o přírodě, krajině a environmentálně příznivém životním stylu.
- ✦ **Lipkatvar** (I. Křenovská, P. Laštůvka) – didaktická hra, ve které se dají z trojúhelníků skládat zvířata nebo cokoli hráče napadne.
- ✦ **Der Wilde Balkon** (Dana Křivánková) – německá verze vzdělávacího letáku Divoký balkón. Dozvíte se v něm, co a jak pěstovat na slunných i stinných balkónech, jak přilákat sousedy z ptací a hmyzí říše i třeba jak se dá na balkóně kompostovat.
- ✦ **A Wilde Balcony** – anglická verze vzdělávacího letáku Divoký balkón.

DOPLNĚNÁ VYDÁNÍ OSVĚDČENÝCH MATERIÁLŮ

Mnohé publikace na Lipce vznikly díky finanční podpoře z Jihomoravského kraje, Ústeckého kraje či z evropských zdrojů a slouží pak právě jen těm, kteří jsou do konkrétních projektů zapojeni. Některé materiály jsou ale natolik osvědčené a žádané, že jsme je znovu vydali, třeba v mírně doplněné či jinak upravené podobě. Jsou tedy nově součástí naší prodejní nabídky.

- ✦ **Jak léčí zahrada** (J. Dvořáčková, D. Křivánková) – soubor praktických námětů na aktivity zahradní terapie.

PUBLIKACE K PROJEKTU EDUGARD

- ☛ **Kompostový životabudič** (Dana Křivánková) – propagační materiál s vloženou přísadou pro kvalitní kompostování.

PUBLIKACE PRO UKRAJINU

- ☛ **Milý rodný kraj. Průvodce pro environmentální vzdělávání v Zakarpátí/Люби рідний край. Путівник з енвайронментальної освіти на Закарпатті** – výukové pracovní listy se zajímavostmi tří zakarpatských rajonů ve dvou jazykových verzích, české a ukrajinské.
- ☛ **Ljuby ridnyj kraj. Putivnyk z environmentalnoj ocvyty na Zakarpatti** – ukrajinská verze průvodce Milý rodný kraj.

Dvakrát ročně Lipka vydává zpravodaj o životním prostředí Jihomoravské ekolisty.

Druhý ročník Ekopubliky ovládlo téma úbytku hmyzu

V rámci národní konference pro ekopedagogy s názvem „Měníme svět?“ došlo i ke slavnostnímu vyhlášení výsledků EKOPUBLIKY 2017 – ceny za environmentální publicistiku. Její druhý ročník společně uspořádaly čtyři organizace: **Kulturní noviny**, **Nadace Veronica**, **Katedra environmentálních studií FSS MU** a **Lipka**. Snahou organizátorů je podpořit schopné novináře ochotné psát o environmentálních rizicích lidského počínání tak, aby to bylo fundované a zároveň srozumitelné pro širokou veřejnost. Smyslem ceny je tak „zviditelnit tvorbu a publikování odborně i žurnalisticky kvalitních článků zaměřených na problematiku péče o životní prostředí a ochranu přírody, zveřejněných v denním a týdenním tisku i na stránkách relevantních webových zpravodajů, a také povzbudit jejich autory a autorky k další publicistické aktivitě ve prospěch environmentální osvěty“. Rozhodnutím jedenáctičlenné odborné poroty se vítězi druhého ročníku Ekopubliky stali pánové **Jan Lipold** (*Nevyhazujte to! Nejvyšší čas na rehabilitaci opravářů čehokoli*) v kategorii webových zpravodajů a **Martin Uhlíř** (*Ze života umírajícího hmyzu*) v kategorii tištěných deníků a týdeníků.

V okolí všech pěti pracovišť Lipky se nacházejí krásné certifikované ukázkové přírodní zahrady, které využíváme nejen jako zdroj přírodních materiálů pro tvoření nebo bylinek a koření pro vaření, ale především jako místo pro výuku a programy pro děti i dospělé. Důkazem, že inspirují nad rámec organizace, je jejich zařazení do sítě ukázkových zahrad na webové mapy (www.dozahrad.cz; <https://www.facebook.com/dozahrad.cz>), upozorňující na vzkvétající zahradní turistiku. Zahrady Rozmarýnku, Lipové i Kamenné se tak octly ve společnosti zahrad botanických, zámeckých, univerzitních, historických i moderních jako rovnocenný partner, který má návštěvníkovi co nabídnout.

I v roce 2018 proběhly konzultace a certifikace přírodních zahrad ve školách i sociálních zařízeních napříč republikou. Svými zkušenostmi a náměty přispívá Lipka také ke zrodu specializované přílohy časopisu Bedrník Školní zaHRAda.

Zahrady Rozmarýnku, Lipové a Jezírka se prezentovaly v rámci Víkendu otevřených zahrad. Tradiční každoroční červnová akce, přejatá z Velké Británie, veřejnosti nabídla komentované prohlídky i aktivity pro děti.

V roce 2018 pokračovalo budování zahrady U Řeky. Ta je zhmotněním našich přání na přeměnu prostoru mezi řekou Svratkou a silnicí do Kamenné kolonie na školní a terapeutickou přírodní zahradu. Již nyní je v zahradě k vidění i vyzkoušení celá řada netradičních zahradních a vzdělávacích prvků (sluneční past, bahenní kuchyňka, balanční spirála, jezírko a dešťový záhon, prostor pro divočinu, tréninkové záhony atd.). Ale protože neoddělitelnou součástí je i bezbariérový přístup k zahradě z ulice Kamenná, který se bude stavět až v roce 2019, je naše zahrada překrásná, ale pro veřejnost zatím stále nepřístupná.

Hlavní zdroj příjmů Lipky v roce 2018 tvořily dotace od Jihomoravského kraje, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, statutárního města Brna a dotace z fondů Evropské unie včetně přeshraničního projektu AT/CZ. Během roku 2018 Lipka začala realizovat projekt z OPVV: BUDKA – budování kapacit a spolupráce neformálního a formálního vzdělávání na Lipce, dále pak projekt Kids for Eco-Action, v rámci kterého vzniká kniha pohádek pro MŠ včetně metodiky a audioknihy. Peníze z projektů umožnily Lipce zrealizovat množství seminářů pro učitele, jednodenních a týdenních výukových programů pro děti, dovybavit pracoviště výukovými pomůckami, navázat vztahy s organizacemi v zahraničí, které se zabývají podobnou činností, a vzájemně si vyměňovat zkušenosti.

Konečná rozvaha

AKTIVA	2018
1. Hmotný investiční majetek	
- stroje a zařízení	2 329 457
- budovy	67 985 296
- pozemky	11 498 571
- nedokončené investice	3 807 073
HIM celkem	85 620 397
2. Nehmotný majetek	7 663
3. Oběžná aktiva	
- pohledávky	1 736 383
- nedokončená výroba	33 009
- materiál a zboží na skladě	1 813 733
4. Finanční majetek	
- pokladna	236 377
- běžný účet	17 136 071
- ceniny	-
5. Přechodné účty ak.	
Oběžná aktiva celkem	20 955 573
AKTIVA CELKEM	106 583 633

PASIVA	2018
VLASTNÍ ZDROJE	
1. Majetkové fondy	
- fond dlouhodobého majetku	85 613 096
Majetkové fondy celkem	85 613 096
2. Finanční fondy	
- fond odměn	217 399
- fond sociální	632 469
- fond rezervní	12 496 568
- fond reprodukce inv. majetku	541 633
Finanční fondy celkem	13 888 069
3. Hospodářský výsledek	431 467
CIZÍ ZDROJE	
1. Krátkodobé závazky	
- závazky z obchodního styku	1 109 294
- závazky k zaměstnancům	2 290 788
- závazky k soc. zabezpečení	1 067 648
- daňové závazky	388 288
- krátkodobé úvěry	1 093 840
- DPH	163 661
Vyrovnaní se SR	31 630
Jiné závazky	4 997
Celkem	6 150 146
2. Dohadné účty pasivní	500 855
PASIVA CELKEM	106 583 633

Přehled výnosů a nákladů		
VÝNOSY	2018	
	hlavní činnost	hosp. činnost
	Kč	Kč
Provozní dotace od ÚSC a EU	36 068 629	-
z toho: transfery odpisů	2 111 484	-
Výnosy z vlastní činnosti	12 890 043	2 888 546
z toho:		
- tržby z prodeje zboží	-	1 691 154
- tábory, kurzy, kroužky	5 723 300	-
- výukové programy	4 678 286	-
- prodej služeb	2 462 801	750 639
- tržby z pronájmu	25 656	446 753
Ostatní výnosy celkem	139 761	785
z toho:		
- použití fondů	101 807	-
- úroky	-	-
- kurzové zisky	34 363	25
- ostatní výnosy	3 591	760
VÝNOSY CELKEM	49 098 433	2 889 331
NÁKLADY	2018	
	hlavní činnost	hosp. činnost
	Kč	Kč
Spotřeba materiálu	4 321 803	242 936
Spotřeba energie	623 057	55 830
Nákup zboží	-	755 639
Opravy a udržování	490 016	15 571
Cestovné	385 673	4 658
Ostatní služby	4 933 288	163 936
Mzdové náklady	26 597 067	868 958
Zákonné sociální pojištění	8 195 895	319 912
Úroky	36 363	-
Kurzové ztráty	28 495	18
Odpisy	3 286 088	-
Ostatní náklady	198 942	1 315
Daň z příjmů	-	30 837
NÁKLADY CELKEM	49 096 687	2 459 610
Hospodářský výsledek	1 746	429 721
Zisk		431 467

PŘEHLED ZAMĚSTNANCŮ

ŘEDITELSTVÍ

Mgr. Hana Korvasová
ředitelka

Ing. Lenka Appelová
*zástupkyně ředitelky
pro ekonomický rozvoj*

Bc. Amálie Čípková
PR specialista

Mgr. et Mgr. Markéta Hájková
PR specialista

Ing. Michala Hustá
administrativní pracovnice

Bc. Jaromíra Kamenická
mzdová účetní

Mgr. Lenka Kopáčová
redaktorka, PR manažerka

Ing. Aleš Máchal
metodik

Bc. Šárka Patermannová
asistentka

Markéta Šenková
účetní

RNDr. Dáša Zouharová
metodička

Mgr. Helena Žvaková
účetní

LIPOVÁ

Mgr. Alena Uhříčková
vedoucí pracoviště

Mária Jakúbková
uklízečka

Mgr. Blanka Jírů
pedagožka

Vladimír Beran
správce

Jarka Siničáková
asistentka vedoucí

Mgr. Lenka Šimková
pedagožka

Bc. Pavlína Veselá
pedagožka

Mgr. Kateřina Vrtalová
pedagožka

ROZMARÝNEK

Ing. Martin Šrom
*vedoucí pracoviště,
zástupce ředitelky
pro pedagogický proces*

Mgr. Kateřina Borovinová
administrativní pracovnice

Michaela Bulová
uklízečka

Bc. Petr Fiala
pedagog

Irena Koláčná
administrativní pracovnice

Mgr. Radka Konvičková
pedagožka

Zdeňka Krnáčová
uklízečka

Mgr. Petra Nejezchlebová
pedagožka

Mgr. Silvia Neslušanová, Ph.D.
pedagožka

Mgr. Jan Palán
pedagog

Mgr. Ivana Plíšková, DiS.
pedagožka

Stanislava Poláčková
uklízečka

Mgr. Eva Segetová
administrativní pracovnice

Mgr. Jana Schwarzová
pedagožka

Ing. Dagmar Simandelová
administrativní pracovnice

Lucie Strouhalová
pedagožka

Mgr. Lucie Vladová
pedagožka

Bc. Martin Záruba
pedagog

RYCHTA

Mgr. Zdeňka Jičínská
vedoucí pracoviště

Mgr. Jana Halúzová
pedagožka

Mgr. Petr Horák
*vedoucí pedagogického
procesu*

Ivana Kaňová
uklízečka

Mgr. Michael Král
pedagog

Marcela Krátká
kuchařka

Mgr. Martina Macků
pedagožka

Jitka Vágnerová
vedoucí provozu

Mgr. Anna Veselá
pedagožka

Jitka Worbisová
kuchařka

JEZÍRKO

Mgr. Pavlína Žilková
vedoucí pracoviště

Mgr. Ingrid Boučková
vedoucí provozu

Mgr. Veronika Brázdilová
administrativní pracovnice

Mgr. Světlá Froncová
pedagožka

Mgr. Eva Kazdová
pedagožka

Ing. Iva Křenovská
pedagožka

Ing. Petr Laštůvka
správce sítí

Ing. Jan Libus
pedagog

Mgr. Roman Maxa
pedagog

Minářová Monika
uklízečka

Kateřina Novotná
kuchařka

Ing. Jana Pavlíčková
pedagožka

Ing. Jaroslav Slepíčka
pedagog

Dana Zelenková
kuchařka

KAMENNÁ

Mgr. Jiří Vorlíček
vedoucí pracoviště

Ing. Josef Bárta
odborný pracovník

Bc. Renata Čechová
lektorka

Mgr. Jana Dvořáčková
projektová manažerka

Mgr. Barbora Dvořáková
odborná pracovnice

Mgr. Pavla Ehlová
pedagožka

Mgr. Jana Frödovalová
projektová manažerka

Ing. Zuzana Galle
pedagožka

Jiří Grégr
správce

Ing. Vlasta Hábová
projektová pracovnice

Ing. Ludmila Chmelfíková
pedagožka

Mgr. Vladislava Kolářová
pedagožka

Ing. Dana Křivánková
lektorka

Ing. Martin Kříž
odborný pracovník

Lyubov Lemak
kuchařka

Mgr. Jitka Martínková
administrativní pracovnice

Bc. Kamila Marušková
správkyně

Mgr. Hana Mikulicová
lektorka

Ing. Veronika Neckařová
projektová manažerka

Mgr. Jiří Nešpor
pedagog

Mgr. Helena Nováčková
pedagožka

Dana Nováková
projektová manažerka

Mgr. Petra Pitelková
projektová pracovnice

Mgr. Michaela Rychtecká
projektová pracovnice

Rostislav Smítal
administrativní pracovník

Ing. PhDr. Petra Štěpánková
pedagožka

Ing. Pavla Švecová
projektová pracovnice

RNDr. Jan Trávníček
projektový pracovník

MgA. Jana Viktorinová
administrativní pracovnice

Na rodičovské dovolené nás podporují tyto kolegyně: Mgr. Vladislava Kolářová, Ing. Kateřina Laštůvková, Ing. Jana Májková, Mgr. Adéla Nešporová, Bc. Veronika Šromová, Mgr. Kateřina Řeháková a Mgr. Lenka Babáčková.

Výroční zpráva Lipky 2018

Autoři textů a fotografií: zaměstnanci Lipky

Redakce: Markéta Zajícová

Jazykové korektury: Kateřina Nováková Havránková

Obálka: Jan Augusta

Sazba: Jana Zbirovská

Tisk: Tiskárna Helbich, a. s., Valchařská 36, Brno

Vydala Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno, příspěvková organizace

www.lipka.cz

Brno 2019

Vytištěno na recyklovaném papíře.

WWW.LIPKA.CZ